

*Κύριον Μιχαὴλ Μουζούρ
Ξιρομυτινή.*

ΕΙΣ ΤΟ

ΘΗΡΙΟΤΡΟΦΕΙΟΝ

(Κοινωνικο-φιλοσοφική λέσχη)

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Θ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Τῷ φίλῳ μου
κ. Ἀλέξ. Πελετιέ.

ΚΕΡΚΥΡΑ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Τύποις «Πανελληνίου» Σπυρ. Γουλι

1903

ΟΙΚΟΦΟΡΟΙ

Α'.

Δὲν ἤξεύρω πῶς ἐδικαιολόγησαν τὴν
ὑπαρξίν τῶν Θερίων εἰ ζητοῦντες νὰ
εὕρουν τὸ δῖα τί εἰς πᾶν δημιουργη-
μα ἐν τῷ κόσμῳ. Ὅπως δὴποτε, ὑπο-
θέτω, ὅτι δὲν θὰ εὗρήκαν εὐλογον καὶ πει-
στικὴν ἐξηγήσιν.

Τὸ ἐπιχειρήμα, τὸ ὅποιον θὰ ἠθύναν-
το νὰ φέρουν, ὅτι ἐπλάσθησαν τάχα διὰ
νὰ καταφθινέται ἐναργέστερον ἡ τελειότης
τοῦ ἀνθρώπου, θὰ ἦτο κκλόν, ἐὰν ἐπρόκει-
το μόνον διὰ τ' ἄλλα ζῶα τὰ ἄκακα καὶ
χρήσιμα. Ἡ σύγκρισις μὲ αὐτὰ μόνη
θὰ ἤρκει πολὺ κκλὰ νὰ δείξῃ τὴν ὑπε-
ροχήν. Ἀλλὰ δι' αὐτὸν τὸν λόγον μόνον
νὰ κατασκευασθῶν καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια,
μὲ τὰς τόσων ἐπικινδύνους ιδιότητας καὶ
ὀρεῖς, δὲν μοῦ φίνεται πολὺ πιθανόν.

Τὴ περίεργος φιλοσοφία ἐκείνη τοῦ τε-
λικοῦ αἰτίου, ἡ τελολογική,
τοῦ δὲ θεοῦ ὁ ἥλιος ἐγένε δῖα νὰ
ἐκτελέσῃ τὴν ἀνθρωπίνην κατ' αὐτήν,
καὶ φέρειν ἂν εἶχε γίνῃ δισκατομύρια
χρόνια πρὸ τοῦ ὑπαρξῆαι ἀνθρώπου ἢ καὶ

ζωικὸν ὃν ἡ καὶ γῆ. Οἱ ἄνθρωποι διὰ τὴν
ταξιδεύουσιν βίβλικι οἱ ἄνθρωποι
 πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ ἀτμοῦ. Τ' ἀστέ-
 ρικ διὰ τὴν ρεμβάζουν ἴσως οἱ ρωμαντικοὶ
 εἰς τὴν Σπικανάδα. Ἡ γάτες διὰ τὴν
 τρώγουν τὰ ποντίκια, καὶ τὰ ποντίκια
 διὰ τὴν τρώγουν ἢ γάτες βίβλικι.
 ὁ Βολτοῖρος σχετικῶς μετὰ τὴν φιλοσοφίαν
 αὐτὴν εἶπε τὸ ἀμίμητον, ὅτι ἡ μύτη
 ἐφτάσθη διὰ τὴν κρατῇ τὰ γυαλιὰ.

Ἦλθεν ὅμως ἡ ἐποχὴ εὐτυχῶς κατὰ
 τὴν ὁποίαν ἐγένετο ἡ μεγαλειτέρα πρόοδος
 τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ ἀνατρεπτικωτέρα
 ἐπαναστάσις εἰς τὸν κόσμον τῆς διανοίας.

Δι' αὐτῆς ὁ Βασιλεὺς τῆς
 Φύσεως, ὁ ἄνθρωπος, ὡς πᾶς βασι-
 λεύς, κατεβιβάσθη ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ, τοῦ
 ἀπροσίτου θρόνου του καὶ, χωρὶς τὴν χάσιν
 ὡς ἐκ τούτου κινῆν ἀπὸ τὰ δικαιώματά
 του ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων, μίχρι σήμερον
 τοῦλάχιστον, — ἀφοῦ ἐξεκκολληθῇ τὴν
 σφάζην καὶ τὰ τρώγῃ ἀνευθύνως ἀκόμη, —
 παρυσιασθῇ ὅμως γυμνὸς τῆς αἰγλῆς
 ἢ ὁποία τὸν ἐχώριζεν ἀπ' αὐτῶν. Εἶνε
 πλέον ἕνα εἶδος καὶ αὐτὸς συναδέλ-
 φος τοῦ Λέοντος ἢ τοῦ ὄνου, καὶ μά-
 λιστα ἀπόγονος.

Ὅλα τὰ ἄλλα ζῶα καὶ αὐτὰ τὰ θη-
 ρικ ἀκόμη ἐγίναν διὰ τὴν γίνῃ

ἐξ αὐτῶν καὶ ὁ ἄνθρωπος, εἰς τὸ τέλος
 ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς ἐξελέξεως.

Ἀπαράλλακτα οἱ ἀρχαῖοι Διογέ-
 νεις βρασιλεῖς τῶν ἀνθρώπων, οἱ ἱεροὶ
 τῶν Θεῶν γόνιμοι ἀπεδείχθησαν πολὺ ἐ-
 νωρίτερον ἀπλοῦστατα ἄνθρωποι. ὑποκεί-
 μενοι εἰς ὅλας τὰς κοινὰς καὶ ἀπαραιτή-
 τας ἀνάγκας τῶν ὁμοίων των, παιγνίδια
 τῶν ἀδυναμιῶν των, ἄνθρωποι κοινοὶ καὶ
 τοῦ κοινοῦ οὐχὶ σπανίως κατώτεροι, —
 τὸ λέγει ἡ ἱστορία.

Εἶνε ἀλήθεια, ὅτι ὑπάρχουν λαοὶ εἰς
 ἐκτάσεις εὐρυτάτης τοῦ πλανήτου μας,
 — μακρὰν ἡμῶν εὐτυχῶς, — ὅπου οἱ
 βρασιλεῖς νομίζονται ἀκόμη, ὅπως ἄλλοτε.
 Ἀνώτερα ὄντα, τὰ ὅποια ὁ θεὸς στέλλει
 εἰς τὸν κόσμον δι' ἄλλης ἢ τῆς κοινῆς ὁδοῦ
 ἀπὸ τὰ εὐχρινεῖα δώματά του ὅπως τοὺς
 ἀερολίθους παρὰ δειγματος χάριν. Ἐπί-
 σης ὑπάρχει πλῆθος ἀνθρωπίνων ἀκόμη
 — μετὰ τὴν ἡμῶν αὐτό, — τὸ ὅποιον πι-
 στεύει ὅτι, διὰ τὴν πλάσιν τοῦ πρώτου
 ἀνθρώπου ἐχρεώσθη ἰδιαιτέρως χειροτεχνι-
 κὴ ἐργασίᾳ τοῦ πανουργοῦ, ἀνεπαρκεῶς
 φαίνεται δειχθεῖσαι τῆς ἀπλῆς προστα-
 γῆς, ἥτις ἐχρεώσθη διὰ τὴν λοιπὴν δη-
 μιουργίαν, ὡς ἀποτέλεσιν τοῦ κατ'
 εἶδος ἀνθρώπου.

Καὶ εἰς τὴν πρώτην, ὅπως καὶ εἰς

τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἡ ἀλήθεια ἀπέχει κατ' ἀνάλογον ποσότητα.

Εἶνε ἴσως ἀληθές, ὅτι εἰ ἔχοντες τὴν πρώτην γνώμην δὲν εἶνε πολὺ περισσότερον μακρὰν τῆς ἐν γένει Ἀληθείας, ἀπὸ τοῦς τῆς δευτέρας, ὅπως καὶ τὸ ὅτι οὗτοι δὲν εἶναι εὐτυχέστεροι ἐκείνων ἐν τῷ ἀποτελέσματι διὰ τὴν κατὰκτησιν τῶν ταύτην. Ἀλλ' ἀδιάφορον.

Τὸ ζήτημα εἶναι νὰ εὐρίσκαται κανεὶς, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον ἐμπρός, πλησιέστερον πρὸς τὸ τέλει. Καὶ ἐν ἑξέμα εἶναι καί τι. Διότι, ἀτυχῶς, διὰ τὴν Πρόσδον, τὰ βήματα ταῦτα δεσνται καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ κόπου πολλοῦ. δυσχερέστατα δὲ καὶ μὲ κινδύνου καὶ θυσίας κατακτιπώντα. Ἐὐτυχῶς ἢ δυστυχῶς δι' ἐμὲ ὑσάκις ἀντικρίζω τὰ κατώτερα μου ὄντα τῆς γονίμου παραγωγῆς τῆς φύσεως, δὲν νομίζω ἐγωιστικῶς, ὅτι παρατηρῶ μόνος προνομιστοῦχος προικισμένος μὲ τὸ δῶρον τῆς λογικῆς, τόσα ἄλογα πλάσματα. Διακρίνω μόνον βαθμίδας ἐξελιξέως κανονικῆς.

Καὶ ὅσον μάλιστα ἐξετάζω μὲ περισσότεραν ἀκρίθειαν τὴν σφαιρὴν τῆς ταπεινῆς καταγωγῆς μου, ὅσον ἀναμετοῦ μετὰ περισσώτερης προσοχῆς τὰς βαθμίδας αὐτῆς, τόσον διαβλέπω καθυφώτερη

τὸ μεγαλεπρεπὲς ἔργον τῆς ἐξελιξέως τῆς μυστηριώδους καὶ τὴν ὑπεροχὴν μου τὴν ἀναμφισβήτητον, τὸ ἀποτέλεσμα προαιώνιου ἐργασίας συνεχοῦς καὶ ἐπιμόνου.

Καὶ εἰς τὴν τοιαύτην συναίσθησιν τῆς ὑπεροχῆς μου δὲν παραβλέπω καὶ τὰς κληρονομικότητας τὰς ζώωδεις, αἱ ὁποῖαι παρὰ μένουσιν εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὁργανισμόν ριζωμέναι, λυθάνουσιν, εἰς τοιοιοὶ πάντοτε ἀμα τὰς δόθῃ εὐκαιρίας νὰ ἐξερμήσσουν, ν' ἀναπτυχθοῦν, νὰ κυριαρχήσουν, ἂν οὐχὶ διαρκῶς, ἐπὶ στιγμὰς ὅμως ἀρκετὰς, ὅπως δώσουν ἀπόδειξιν τῆς καταγωγῆς τοῦ.

Ἡ μητέρα φύσις ἐφρόντισε πολὺ καλὰ νὰ χαράξῃ ἐπάνω εἰς ὅλους μας τὸν τύπον τοῦ ζώου μὲ τὴν σφραγίδα τῆς τὴν ἀνεξλείπτου. Ὁ δὲ ἐ γ ε ν ῆς ἐγωισμὸς νὰ μὴ θέλωμεν νὰ τὸ ἀναγνωρίσωμεν, ἐμοιάζει μὲ εὐγένειαν νεσπλοῦτος ν τ ε σ τ ε γ κ ι ε, ὅστις δὲν ἀναγνωρίζει τὸν βραχὺν πατέρα τοῦ ἢ κρύπτει τὴν καταγωγὴν τοῦ ὑπὸ τὰ γάντια καὶ τὰ γυλλικά του.

Ἐκτὸς τούτου ὑπὸ τὴν ἐποψιν αὐτὴν ἐξετάζομενον ἕκαστον ζῶον παρουσιάζει ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἐκυτό, πού εἰμπορεύσιν ἐν τῷ ζῆλῳ πολλοὶ ὁμοιοί μας.

Ἐχει τὴν λογικὴν τοῦ καὶ αὐτὸ, κατὰ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

τὸ μέλλον καὶ ἤττον ὀρθὴν—σχετικῶς μὲ
τὴν ἰδικήν μας—σχεδὸν ὅμως οὐδέποτε
ἐκ προθέσεως ἐπιβλαβεῖς πρὸς τὸ ἐγὼ του,
δηλαδή οὐδέποτε ἀνόητον, ἔχει τὰς σκέ-
ψεις του, τὰ αἰσθημὰτά του τὰ ἄγρια ἢ
τὰ ἡμερα, τὰς ἐπιθυμίας του, τὴν κρίσιν
του. Ἐκφράζει τὰς ἰδέας του καὶ συνο-
εῖται μάλιστα καλῶς, καθὼς λέγει ὁ
Ῥομανός. Ἐχει τὸ Θερησκευτικόν του
αἰσθημὰ τὸ φετικκὸν. ὕπακούει, ὡς εἰς
ἀνωτέραν δύναμιν εἰς τὴν μάστιγα, ἢ
προσικειούμενον καὶ ἀγαπῶν τὸν περι-
ποιούμενον αὐτό. Τί ἄλλο κάμνει ὁ ἄγρι-
ος ὁ λατρεύων τὴν Τίγριν τὴν ὁποίαν
φθεβεῖται, καὶ τὸν Μολόχ τὸν ὑψίον
παντὸς κκοῦ, ἢ ὁ θεϊστής ὁ προσκυ-
νῶν τὸν Δημιουργόν του, τὸν ὅποιον θεω-
ρεῖ δατῆρα παντὸς λαθοῦ: Πόσοι δὲ ἄν-
θρωποι στερεοῦνται μιᾶς ἢ καὶ πολλῶν
ἐκ τῶν ἰδιοτήτων τούτων!

Ὅσον ὁμῶς καὶ ἂν πρᾶξιθέτου· τινὰ
αἱ σκέψεις αὐταὶ αἱ φιλόστοργαι, καὶ συν-
αδελφικαὶ ὑπὲρ τῶν βραχέων προγόνων
μας καὶ τῶν ξεπεσμένων δλογενῶν μας,
δένειμποροῦν νὰ μοῦ ἐξαλείψουν μίαν ἰδι-
αιτέραν συγκίνησιν ἰσχυροῦ, μίαν ἀκατα-
νίκητον ἀποστρεφὴν ρευγμένην μὲ ἀρ-
κετὸν φόβον, τὴν ὁποίαν δοκιμάζω, ὅταν
εὐρίσκωμαι πρὸ τοῦ εἶδους ἐκείνου τῶν

τετραπύδων, ἔστω καὶ δεσμίων, μετὰ τοὺς
ἰσχυροὺς μυῶνας, τοὺς εὐστρόφους, τοὺς
ὀξεῖς ὀνυχας καὶ τοὺς σκληροὺς, τοὺς
κοπτεροὺς ὀδόντας, μετὰ τὰς τόσας ἐχθρι-
κάς πρὸς τὸ σῶμα μου, τὸ ἀσθενές, ἰσὰς
σπαραγμοὺς διαθέσεις.

Δὲν εἶναι δὲ μικρὰ ἡ ἡδονή, τὴν ὁποί-
αν αἰσθάνομαι, ὅταν βλέπω τοὺς πανα-
ρχίους καὶ πρῶτους αὐτοὺς ἐχθροὺς τοῦ
ἀνθρώπου δεσμίους, ἀνίκανους νὰ μὲ βλά-
ψωσι, πτήσσοντας πρὸ τῆς κροταλίζού-
σης μάστιγος τοῦ δαμαστοῦ τῆς μαγι-
κῆς, τῆς υπερφυσικῆς καὶ ἐξευτελιζομέ-
νους ὑπὸ τὸ ἐπιτακτικὸν κέλευσμά του
καὶ τὸ ἔμμα του τὸ ἐπιβλητικόν. Ὁ
ἰσχυρὸς, ὁ φεβερὸς πολέμιος πρὸς τὸν ὀ-
πίειν τρέφω κληρονομικὴν ἔχθραν ἀνε-
ξάρτητον τῆς θελήσεώς μου, τὸν ὁποῖον
ἠναγκάσθη ποτὲ ὁ ἄνθρωπος νὰ θεοποιή-
σῃ καὶ νὰ ζητῇ χάριν εὐσπλαχνον ἀπὸ
τὴν ἀγριότητά του, ἀνίκανος νὰ τῷ ἀν-
τισταθῇ, εἶνε τότε ἐμπρὸς μου καὶ δύνα-
μαι νὰ τὸν παρατηρῶ ἀνέτως, νὰ ἐμπαί-
ζω τὴν ἰσχύν του, νὰ διασκεδάζω μὲ τὰ
πηδηματά του. Εἶνε ἡ εὐχρησθησις, τὴν
ὁποῖαν αἰσθάνεται ὁ τυραννηθεὶς δούλος
ἐξευτελίζων μετὰ τὴν πτώσιν του τὸν
ΚΟΒΑΤΕΙΟΣ
ΠΡΩΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥ

Καὶ μοῦ φαίνεται, ὅτι βλέπω εἰς τὰ παιγνίδια αὐτὰ τοῦ δαμαστοῦ τὴν ιστορίαν τοῦ ἀνθρώπου ὁλόκληρον. Τὴν πάλιν τοῦ πνεύματος πρὸς τὴν ἰσχύϊν τῶν μυῶν καὶ σιαγόνων, τοῦ πολιτισμοῦ πρὸς τὴν βραχυρότητα. Ὁ ἀρχαῖος ἠθρὸς πρὸ τοῦ ὁποίου ὁ ἀνθρώπος ἦτον ὁ ἀμυνόμενος ἐνίκηθη καὶ δέσμιος γίνεται ἔρμανον τῆς θελήσεώς του.

Μόλον τοῦτο εὐγενὲς νικητὴς ἐγώ, πλουτισμένος μὲ ἀνωτέρην λογικὴν καὶ αἴσθημα, ἀποβελών τὴν ἀγοριότητα θείλω νὰ φαίνωμαι μακροθύμος πρὸς τὸν ἡττηθέντα ἀντίπαλόν μου, τὸν ὁπίῳ ἐκτείρω διὰ τὴν κατὰστασιν τοῦ τὴν κακηνώδη καὶ τὸν λυπούμαι διὰ τὴν ἀδικίαν τῆς φύσεως. Ἐπιβάλλω εἰς τὸν ἐκυτόν μου αὐτὸ τὸ καθήκον καὶ ῥίπτω εἰς λήθην πᾶν προγενέστερον κακόν.

B.

Αἱ σκέψεις αὐταὶ ἤρχισαν νὰ πλανῶνται εἰς τὸν νοῦν μου, ὅταν πρό τινας ἔμαθα, ὅτι ἐπισκέφθη τὴν πόλιν μας ἐν θηριοτροφεῖον, καὶ ὑπ' αὐτῶν κατέχοντες ἀπεφάσισα νὰ τὸν ἴδω.

Ἄλλοτε, ὅταν ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ περίφημον θηριοτροφεῖον τοῦ δαμαστοῦ Μοντενέγκρου κατὰ τὴν μετὰ τὴν

μου εἰς αὐτὸ ἡσθάνθη ἐντυπώσεις ἀληθινότητος. Ἡ στιγμή ἰδίᾳ τῆς εἰσόδου τοῦ δαμαστοῦ εἰς τὸν κλωθὸν τῶν τίγρεων, μὲ πωρῆσεν ὑψίστης συγκινήσεως, ἑποίας δὲν θά ἤδύνατο τὸ τεχνικώτερον ἴσως δρᾶμα νὰ μοῦ διεγείρῃ. Δι' αὐτὸ μ' ἐλχρίστησιν καὶ ἐνδιχέρον μετέβην εἰς τὸ ἐνταῦθα θηριοτροφεῖον τοῦ κ. Μπρόον.

Ἀτυχῶς αἱ ἐλπίδες μου διεφύσθησαν ἐν μέρει.

Τὸ θηριοτροφεῖον εἶναι τόσον πτωχὸν καὶ ὁ δαμαστὴς τόσον ἀγοριεὺς, ὥστε ἀπογοητῆσις τις μὲ κατέλαθε. Ἐν τούτοις εἰς τοιοῦτον μοὶ ἀφύπνισα τὰς ἀνιμνήσεις τῆς πρώτης μου ἐπισκέψεως, ἃς εὐρέστως ἤδη ἀναπολώ.

Ἐνθυμούμαι τότε, ὅτι ἐκεῖ παρὰ τὸ Ζάππειον εἶχε στηθῇ τὸ παράπηγμα, τὸ κατὰσχένωμα, τὸ.... δὲν εὐρίσκω ὄνομα κατὰλληλον πρὸς παράστασιν τοῦ περιέργου ἐκείνου ἐκ καταβοπάνου κατασκευασματος, ὁμοίου μὲν κατὰ τὸ σχῆμα ἀλλ' ἀσυγκρίτως μεγαλητέρου τοῦ ἐνταῦθα στηθέντος. Εἰς ἀφρικανικὸς λέων ἐξόχου κάλλους καὶ ἐπιβλητικότητος κατὰ τὴν στιγμήν τῆς εἰσόδου μου ἐβρυχάτο ὡς γὰρ ἐνταῦθα ἐβρυχάτο, τοῦ ὁποίου ἐκίχοντο τὰ ἐνταῦθα εὐρίσκω ἐν τῇ φύσει

ΙΑΚΩΒΑΚΙΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΜΟΥΣΙΟΥ

ισχυρώτερα ὑπὸ ἔποψιν μεγαλείου ἤχου. Βρυχηθμός ἰσχύος, ὑπερήφανος, βασιλικός, ἀλλὰ καὶ λιλιμαργός, αἰμοδιψής, ἀγριός. Καὶ συγχρόνως· εἰ λύκοι φοβισμένοι προσέθετον τοὺς λαρυγγώδεις ὀρυγμούς των, καὶ ὅλη ἐκεῖνη ἡ ἄλλη χορεία ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐλάμβανε μέρος εἰς τὴν περιεργον καὶ πρωτότυπον συναυλίαν μὲ τὰς φωνὰς τὰς ποικιλανύμους. Μουσικὴ ἀγρίως ὀρμῆς, ὀρέξεων αἰμοχρῶν, προκλήσεων ἐξοντώσεως, λύσεως ἀπαισίου, τρόμου, σπαραγμοῦ, φρίκης. Σατανικὴ συνήχησις, ἐκφραστικὴ παράστασις ὁλῶν τῶν κτηνωδῶν συνκισθημάτων, τὰ ὁποῖα ὁ νοῦς δύναται νὰ φαντασθῇ. Ἡ θετικὴ μουσικὴ, ὁ Βάγνερ, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ, τὰς φρικαλέας αὐτὰς εὐτυπώσεις, τὰς ὑψηλὰς. Ὑψηλὰς, διότι ὑπάρχουν. Πᾶν ὅ, τι ἔλαμνεν ἡ μητέρα Φύσις, πᾶν ὅ, τι ὑπάρχει εἶνε μέγα, ὑψηλόν!

Εἶχεν ὅμως καὶ τὸ ρωμάντικόν μέρος· τῆς αὐτῆς ἡ μουσικῆ. Εἰς τὸν θαλὺν ἐκείνον καὶ μυστηριώδη βρυχηθμὸν ἀνέκλαπτεν ἡ φαντασία ἐκτάσεις ἀπείρους ἐρήμων ἀχνῶν, ἀνύδρων καὶ ἀμυωδῶν, μὲ κλίσοντα, πυρκατοῦντα τὴν ἥλιον καὶ συμπλέγοντα πυκνῶν, ἀβάτων, ἀταλευτήων, ὑγρῶν δασῶν καὶ ἐντροπὴ σκοτεινὰ καὶ σπῆλγος λαβυρινθώδη καὶ ἀδιέξοδον

καὶ πυρὰς κυνηγῶν ἐρυθρὰς καὶ εἰκόνας τρομερῶν ἀγῶνων καὶ φοβερὰς μάχας ἡρωϊκὰς καὶ περὶδειγματὰ θάρρους ὑπερέτρου ἢ ἀφροσύσεως· καὶ φιλοστοργίας ἐκπληκτικῆς καὶ εἰκόνας ροπαλῶν καὶ λεοντῶν καὶ Ἡρακλέων. Ὅλα τ' ἀνέκλαπτεν ἡ φαντασίᾳ ταχύτατα συγκεχυμένα, σκοτεινὰ, ἀόριστα εἰς τὸ βάθος τῆς τοῦ δυσδιάκριτον.

Περιεργάσθηεν τοὺς κλωθεύς, τότε, ὅπως καὶ τῶρα, τὸσον δημοιάζοντες μὲ βελγόνια σιδηροδρομινὰ, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν δυσχερέστου ὁσμῆς, τὴν ὁποῖαν ἀνέδιδεν ὁλος ἐκεῖνος ὁ περιεργός, ὁ Αἰσώπειος συνεισμὸς τὸσων διτφόρων καὶ ἐχθρικῶς πρὸς ἀλλήλα διακειμένων ὄντων, τῶν λεόντων, τῶν τίγρεων, τῶν πανθῆρων, μετὰ τῶν ἐλάφων καὶ πιθήκων, τῶν ὁποῖων διετήρουν τὰς σχέσεις ἐν ἀρμονίᾳ • ἰσιδηροῦ νόμοι τῆς πολιτείας τοῦ θηριοδαμαστοῦ· αἱ σταθεραὶ καὶ ἀδιάρρηκται κιγκλίδες του. Ἀπεκόμισα ἐντυπώσεις ἀναριθμήτους ἐκ τῶν ζωηρῶν χρωμάτων τῶν παρδάλεων καὶ τῶν τίγρεων, τῶν βλυσυρῶν ὀφθαλμῶν, τῆς ἀνυπερμόνου ἀεικινησίας, ἐκ τῆς ἀλλοτρίου καὶ ἀπεχθονιστικῆς διὰ τὴν στέρησιν τῆς ἐλευθερίας των. Ἐλευθερίας, τὴν ὁποῖαν καταλαμβάνετε εἰς τὴν ἐχρησίμωσιν

ΙΑΚΩΒΑΚΙΟΥ

ΑΗΜΟΡΕΘΙΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΟΥ

ποιοῦν. Εἰς ὅ,τι τὴν χρησιμοποίησιν καὶ οἱ φυλακισμένοι μας, ἄμικ ἐξέλθουν τῶν φυλακῶν.

Δὲν θὰ κάμω ὅμως περιγραφὴν λεπτομέρῃ τῶν ἐντυπώσεων μου. Καὶ ἡ μνήμην πλέον δὲν μέ βροθεῖ πρὸς τοῦτο. Τὸ δὲ θηριοτροφεῖον τοῦ κ. Μπρόον, τὸ εἶπον, δὲν ὑπῆρξεν ἱκανὸν ἀτυχῶς νὰ μοῦ τὰς ἐπαναφέρει ὅλας. Αὐτὸ δὲ καθ' ἑκαστὸν δὲν εἰσάγει τὸν κόπον περιγραφῆς μεγάλῃ τέρως.

Μίαν ὅμως ἐντύπωσιν ἰσχυροτάτην δὲν δύναμαι νὰ τὴν παραλείψω. Ἦτο ἡ διανεμὴ τῆς τροφῆς, δηλαδὴ τῶν ὥμων καὶ σίμωσταγῶν σαρκῶν ἀθῶων θυμάτων, τῶν ὁποίων μόνον ἐγκλημὰ ὑπῆρξεν ὥστε καὶ ὑποστῶσι τὴν βρωματικὴν τῶν δούλων ποιήν, τὸ ὅτι ἐγήρασκον εὖσιν εἰδήτως δουλεύοντας τὸν κύριόν των. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ μόνη ὁμοιότης αὐτὴ μετὰ τῶν δούλων καὶ ζῶων.

Ἡ ὑπόζυγος, ἡ ἐρεθιστικὴ τῶν σαρκῶν ὁσμὴ διήγειρε τὰ νεῦρα μου καὶ ἡ λαίμαργος, ἡ ἀρπακτικὴ τῶν θηρίων ἀγωνία μου ἐνέπνευσε φοίτην. Ὁ φίλος μου Πλάτων Δορκούλης καὶ οἱ φυτοφάγοι τὴν στιγμήν ἐκείνην μοῦ ἐφάνησαν οἱ λογικώτεροι ἀνθρώποι τοῦ κόσμου, καὶ ἐνόμισα πρὸς στιγμήν, ὅτι ὁ καὶ μοῦ ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ δεκτι-

σω τὸ κρίμας—, ὑπόθεσις διαψευθεῖσα αὐθημερόν. Εἶναι τόσον βαθεῖα ριζωμένη ἡ κανιβαλικὴ κληρονομικότης εἰς τὸν πολιτισμένον ὄργανισμὸν μας, ὥστε οὔτε ἐν τοιοῦτον θέαμα δὲν ἀρκεῖ νὰ τὴν διαδόξῃ καὶ τὴν συνετίσῃ.

Καὶ τώρα τὴν στιγμήν αὐτὴν κατὰ τὴν ὁποίαν γράφω εὐχάριστος ἐρχεται εἰς τὸν νοῦν μου ἡ εἰκὼν ἡ συμπληρῶς τοῦ ἐλέφαντος τοῦ κ. Μοντενέγρου. (Οὔτε τοιοῦτον ἔχει τὸ θηριοτροφεῖον Μπρόον). Ὁ γὰρ πελωρίου, μεγαλοπρεποῦς, ἀταρχου, ἀσυγκινήτου, ἀγαθοῦ, εἰσιθεοῦς. Τελαντεύει ρυθμικῶς τὴν προβοσκάδα του τὴν ἰσχυράν πρὸς τὸν χρόνον τῆς μουσικῆς. Εἶδος μνημείου ἀρχαίου. ὅχι ζῶον. τὸ ἴκοιεν ἔχει τὴν ἰσχύον μόνον, ὅπως προστατεύει ἑαυτὸ καὶ διδάσκει, ὅτι ἡ ἰσχύς δύναται νὰ συνυπάρξῃ μετὰ τὴν ἀγαθότητα ἀρμονικῶς.

Πρὸ τοῦ ὄγκου του τοῦ θυμωμένου ἀδυνατῶ νὰ φαντασθῶ τί θὰ ἦτο ὁ Μαρμὸς ὁ ἐκλειψας τὴν ὁπείαν ἡ γὰρ πᾶσα κατ' ἐστὶν ἀνίκανος νὰ συντηρήσῃ.

Καὶ μετὰ τὴν σκέψιν αὐτὴν ἐρχεται ἡ ἰακὼβατοῦ. Ὅπως ἐξέλειψαν τόσος ζῶον ἀνυπολόγιστον πᾶν τοῦ χιλιετηρίδων—σ στιγμῶν—, ὅ-

λίγον κατ' ὀλίγον θὰ ἐκλείψουν καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα ἀκόμη καταδιωκόμενα, ἐντοπιζόμενα ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ, διὰ τὰ ὅποια δὲν θὰ ἔχη ἡ γῆ νὰ προσφέρῃ ἄσυλον. Τότε, ἐνῶ σήμερον θεωρεῖται ἀπαλλαγή ὁ φόνος τίγρεως, ὅποια φροντὶς θὰ καταβάλλεται διὰ τὴν συντήρησιν μιᾶς, μόντης ἱσως ἀντιπροσώπου τῆς φυλῆς τῆς εἰς κανὲν μουσεῖον.

Καὶ ἡ σκέψις ἐξακοίλουθεῖ, πηγαίνει μακράν, πολὺ μακράν ἀκόμη.

Ὅπως ἐξεφυλίσθησαν ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς τόσα εἶδη — τίς εἶδε πόσα ; — ζώων καὶ φυτῶν, ἀνικάνου πλέον νὰ τὰ συντηρήσῃ, θὰ ἔλθῃ ὥρα εἰς τὴν μακράν, τὴν ἀνυπολόγιστον πᾶροδον τοῦ χρόνου — στιγμῶν, — καὶ ἡ γῆ ἀνίκανος ἐντελῶς πλέον, δὲν θὰ δύναται νὰ παράσχω ἄσυλον εἰς οὐδὲν τῶν τέκνων τῆς.

Δημήτριος Θ. Φραγκόπουλος.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΕΥΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Α1.Σ2.Φ12.0022